

ชีวิตเปื้อนฝุ่นของคนขอทานในนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

The Dust Life of Beggars in Ho Chi Minh City, Vietnam

อมร หวังอัครางกูร¹ และ พิสิฐ นิลเอก²

Amorn Wangukkarangkul and Bhisit Nil-ake

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอวิถีการดำรงชีวิตและการทำงานหาเลี้ยงชีพของคนขอทานในนครโฮจิมินห์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาขอทานตามนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงานรัฐบาลเวียดนาม จากการศึกษาพบว่า คนขอทานในนครโฮจิมินห์มีทั้งที่เป็นคนสัญชาติเวียดนามและที่เป็นคนต่างชาติหลบหนีเข้าเมืองมาเพื่อทำงานหารายได้เลี้ยงชีพ อย่างไรก็ตามการศึกษาในครั้งนี้ยังพบขอทานที่เป็นทารกแรกเกิดที่พ่อแม่พามาร่วมขอทาน ขอทานวัยชราที่หาเลี้ยงชีพตนเองด้วยการเป็นขอทานมาตลอดชีวิตและคนขอทานที่เป็นผู้พิการอีกด้วย พื้นที่ในนครโฮจิมินห์ที่พบคนขอทานส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะที่มีผู้คนสัญจรไปมาตลอดทั้งวัน การหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวด้วยการเป็นขอทานจึงไม่เพียงแต่เป็นการขอแบ่งปันส่วนน้ำใจเพื่อประคับประคองชีวิตให้อยู่รอด แต่เป็นอาชีพที่กลุ่มคนขอทานเหล่านี้ยึดถือในการดำรงชีวิต เพราะเป็นงานที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีรายได้ตอบแทนที่ดีกว่างานประจำหลายงานเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการประสานการทำงานเชิงบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐของเวียดนามร่วมกับหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ในการผลักดันให้เกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหาคนขอทาน จัดระเบียบคนขอทานเร่ร่อน จัดให้มีการเฝ้าระวังและติดตามอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับประเทศต้นทางในการควบคุมดูแลการเดินทางย้ายถิ่นข้ามแดน เพื่อป้องกันการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่อาจก่อให้เกิดปัญหา

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Lecturer, Department of Politics and Government, Faculty of Humanities and Social Science, Suratthani Rajabhat University, Suratthani Province.

²อาจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Lecturer, Department of Politics and Government, Faculty of Humanities and Social Science, Suratthani Rajabhat University, Suratthani Province.

Corresponding e-mail: amornw.sru@gmail.com

Article history: Received 30 October 2018, Revised 9 January 2019, Accepted 28 February 2019

การคำนึงถึงเป็นผลกระทบสืบต่อมา ใช้กลไกความร่วมมือของอาเซียนยกระดับการแก้ไขปัญหาให้เป็นวาระแห่งภูมิภาคที่ต้องบรรลุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของพลเมืองอาเซียน ตลอดจนขจัดความยากจนโดยภาครัฐควรเร่งแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำจากการพัฒนาที่ไม่ได้สัดส่วนด้วยการพัฒนา และเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยในการดำรงชีวิต โอกาสในการได้รับการศึกษาอันจะเป็นรากฐานไปสู่การมีอาชีพการงานที่มั่นคง

คำสำคัญ: คนขอทาน การดำรงชีวิต ความเหลื่อมล้ำ นครโฮจิมินห์

Abstract

This article aims to present the way of life and working of beggars in Ho Chi Minh City, Socialist Republic of Vietnam and to study solutions to the problem on beggars according to the human rights promotion and development policy of the Vietnam government. Based on the study, it is found that the beggars in Ho Chi Minh City are both Vietnamese citizens and foreigners who fled the city to earn a living. However, this research also found as newborn beggars whose parents bring the babies to beg, old beggars who earn their living by begging throughout their life, and handicapped beggars. The beggars in Ho Chi Minh City are mostly found in the public areas with enormous commuters all day. Earning a living for themselves and their families by being beggars is not only begging for money for living, but also is a career for beggars because it is easy to work and earn a better return than many regular jobs. To sustainably solve this issue, the researcher proposed to have integrated coordination between the Vietnam government agencies and international human rights organizations in promoting the prevention and resolution of beggar problems, organizing homeless beggars, monitoring and following up them closely, fostering cooperation with the country of origin to oversee cross-border migration to prevent illegal immigration that could result in trafficking subsequently, and using the mechanism of cooperation under the ASEAN Community Action Plan to lift the regional solutions to attain the goal of the need to improve the quality of life and wellbeing of ASEAN citizens as well as eliminating poverty. The government should accelerate to solve the difference of disproportionate development by improving and building opportunities for access to resources and living factors, as well as educational opportunities, which is the foundation to have a firm occupation in the future.

Keywords: *Beggar, Living, Difference, Ho Chi Minh City*

บทนำ

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน ค.ศ. 2015 ทำให้ประเทศสมาชิกที่ส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาต่างเร่งขับเคลื่อนประเทศให้มีการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มการพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้เมื่อน้อยใหญ่ในประเทศต่าง ๆ ถูกยกระดับให้เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญในฐานะเมืองมหานครเฉกเช่นเมืองหลวงที่เป็นศูนย์กลางในการบริหารประเทศ การเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ของประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้ ตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าด้วยการกระจายตัวทางเศรษฐกิจแบบไหลรินสู่เบื้องล่าง (Trickle Down Effect) ซึ่งมีเป้าหมายให้ประชาชนมีงานทำและมีรายได้อย่างทั่วถึง นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของประเทศไปพร้อมกับยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ผลจากกระแสการพัฒนาดังกล่าวกลับกลายเป็นปัญหาทางสังคม ที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมของประชากร คนชนชั้นล่างขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ การมีรายได้ที่มั่นคง โอกาสในการเข้าถึงปัจจัยและทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนสวัสดิการและการบริการของภาครัฐ ในขณะที่กลุ่มทุนรายใหญ่กลับเป็นผู้ครอบครองผลประโยชน์มหาศาลทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังได้รับการเอื้อประโยชน์จากการดำเนินนโยบายของภาครัฐ ปัจจัยดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบที่ตามมาคือปัญหาความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาเพราะเกิดการอพยพของประชากรจากพื้นที่ชนบทเข้าสู่เขตเมืองเพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้อัตราของประชากรในเมืองใหญ่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนเกินกว่าขีดความสามารถของเมืองที่จะรับได้ พื้นที่ในเขตเมืองใหญ่จึงประสบกับปัญหาที่ครอบคลุมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนยากจน ตลอดจนปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ คนชนชั้นล่างหรือคนยากจนที่ไร้เงินขาดแคลนจึงถูกกีดกันและผลักไสให้ออกจากศูนย์กลางของสังคม โดยสร้างภาพความแตกต่างเหลื่อมล้ำให้ดูเป็นเรื่องธรรมดาของสังคม “ขอทาน” จึงเป็นวาทกรรมที่สะท้อนถึงกลุ่มคนที่ขาดความรู้ความสามารถ ไม่ยอมรับและปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีในยุคสมัยใหม่ ปัญหาของกลุ่มคนเหล่านี้จึงถูกมองว่าเป็นเรื่องของความชั่วร้ายส่วนบุคคล เพราะแนวคิดการพัฒนาระยะหลักดังกล่าวมีทรรศนะที่ว่า “ยอมไม่มีความจนในหมู่คนขยัน” ปัญหาคนขอทานจึงเป็นปัญหาในระดับปัจเจกบุคคลที่สร้างภาระ ต่อสังคม และเป็นตัวปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข (สุรัชย์ หวันแก้ว. 2541:81)

นครโฮจิมินห์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมืองที่มีประชากรอยู่อาศัยมากที่สุดในประเทศเวียดนามเป็นตัวอย่างหนึ่งของเมืองที่ถูกพัฒนาขึ้นให้มีสภาพความเป็นเมืองมหานครที่เป็นศูนย์กลางความเจริญ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจการค้า รัฐบาลเวียดนามได้ลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจให้เมืองแห่งนี้เป็นเมืองท่าการค้าที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศเพื่อเชื่อมโครงข่ายการขนส่งทั้งท่าเรือที่ดานัง (Đà Nẵng) และการขนส่งทางรางผ่านโครงการท่าเรือน้ำลึกที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ โครงการพัฒนาท่าอากาศยานดินเซินญัตต์ (Tân Sơn Nhất) ซึ่งเป็นท่าอากาศยานระหว่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดของเวียดนาม ประชากรจำนวน 8,426,100 คน (General Statistics Office of Vietnam. 2017: 78) ในนครโฮจิมินห์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคธุรกิจ การค้า และการบริการ การเติบโตของภาคการค้าการลงทุนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานส่งผลให้ประชากรในนครโฮจิมินห์มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีสูงถึง 5,428 ดอลลาร์สหรัฐ (World Bank. 2017) สูงเป็นอันดับหนึ่งของประเทศเวียดนาม และสูงเป็นอันดับที่ 23 ในบรรดากลุ่มเมืองมหานครที่กำลังพัฒนา (Joseph, Jesus and Alan. 2015: 8) นอกจากนี้มหานครโฮจิมินห์ยังถูกจัดอันดับให้เป็นเมืองที่มีศักยภาพสูงเป็นอันดับ

สองรองจากเมืองบังคาลอร์ประเทศอินเดีย (JLL Cities Research Center. 2017) อีกทั้งประชากรในนครโฮจิมินห์ยังมีอัตราการรู้หนังสือสูง มีรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบคนระดับบนในสังคมสมัยใหม่ มีพลังทางเศรษฐกิจสูง ทำให้เมืองแห่งนี้เติบโตขึ้นเป็นเมืองมหานครที่ทันสมัยอย่างรวดเร็ว แต่ผลพวงจากการพัฒนาให้เป็นเมืองมหานครของนครโฮจิมินห์ก็ได้ก่อให้เกิดภาวะความเหลื่อมล้ำจากการพัฒนาเมืองที่ไม่สมดุลและโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยและทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในกลุ่มที่ต้องได้รับการพึ่งพาจากสังคม ประชากรที่ไม่มีทักษะความรู้หรือความสามารถในการประกอบอาชีพ และกลุ่มคนที่เป็นผู้พิการทุพพลภาพ จนเป็นปัจจัยสำคัญที่ชักนำให้คนเหล่านี้เลือกหาเลี้ยงชีพตนด้วยการขอทาน นอกจากนี้ในนครโฮจิมินห์ยังมีเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ที่แสวงหารายได้จากการนำคนมาขอทาน โดยคนที่ถูกนำมาเป็นขอทานในนครโฮจิมินห์มีทั้งที่มาจากพื้นที่ชนบทของประเทศเวียดนามเอง และถูกนำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงอย่างลาวและกัมพูชา (Nguyen Ngoc Anh. 2008: 2) กลุ่มคนที่ถูกนำมาเป็นขอทานมีทั้งเด็ก คนพิการ และคนสูงอายุ โดยอาจถึงขั้นมีการทำร้ายร่างกายหรือตัดอวัยวะเพื่อให้เป็นที่น่าเวทนาของผู้อื่นที่จะพบเห็น

เพื่ออธิบายถึงสถานการณ์ของคนขอทานในนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม บทความนี้จึงต้องการนำเสนอวิธีการดำรงชีวิตและการทำงานหาเลี้ยงชีพของคนขอทานในนครโฮจิมินห์ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหขอทานตามนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงานรัฐบาลเวียดนามว่ามีความเป็นไปเช่นใด การศึกษาครั้งนี้มีแนวทางในการดำเนินงานวิจัยโดยเริ่มต้นจากการศึกษาค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับขอทาน และวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนบริบทของนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม แล้วนำข้อมูลสำคัญมาเป็นฐานในการวิเคราะห์สถานการณ์คนขอทานในนครโฮจิมินห์ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ที่ผ่านมามีการศึกษาเกี่ยวกับคนขอทานในนครโฮจิมินห์ ตลอดจนพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศเวียดนามมีอยู่ค่อนข้างน้อยเนื่องจากข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล ประกอบกับรัฐบาลเวียดนามมีนโยบายไม่อนุญาตให้หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเข้าทำการสำรวจศึกษาข้อมูลสถานการณ์คนขอทานได้เป็นการเฉพาะเจาะจง (Human Rights Watch. 2006:5) ข้อมูลเกี่ยวกับคนขอทานในประเทศเวียดนามจึงได้มาจากการรายงานของหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้องในลักษณะของข้อมูลทางสถิติ และรายงานผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหา ทำให้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับชีวิตคนขอทานในพื้นที่ดังกล่าวยังขาดการศึกษาถึงข้อมูลเชิงลึก ผู้วิจัยจึงได้ทำการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาที่มุ่งศึกษาวิธีการดำรงชีวิตและการทำงานหาเลี้ยงชีพของคนขอทานในนครโฮจิมินห์ ตลอดจนศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหขอทานตามนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาสิทธิมนุษยชนของหน่วยงานรัฐบาลเวียดนาม เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ครบถ้วนแล้วจึงได้สรุปผลการวิจัย เรียบเรียงและอภิปรายผล ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทความนี้ต่อไป

การศึกษาชีวิตของคนขอทานในนครโฮจิมินห์ครั้งนี้ มุ่งวิเคราะห์ถึงคุณค่า สิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพื่อทำให้เกิดความตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความเสมอภาคและยุติธรรมโดยไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งเป็นวาระสำคัญที่ถูกกำหนดอยู่ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ผู้วิจัยจึงเห็นโอกาสที่จะนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับชีวิตคนขอทานในนครโฮจิมินห์ผ่านบทความนี้เพื่อสะท้อนภาพวิธีการดำรงชีวิตและการทำงานหาเลี้ยงชีพของคนขอทานในนครโฮจิมินห์ให้เป็นที่ประจักษ์ชัดมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งหวังให้สังคมเกิดความตระหนักในการ

ลดช่องว่างทางการพัฒนาและให้ความสำคัญต่อสิทธิความเป็นมนุษย์ของคนขอทานในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

กระบวนการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคนขอทานในนครโฮจิมินห์จากฐานข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังทางสังคม (Social Protection Centers) เพื่อใช้เป็นฐานในการศึกษาเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคนขอทานในนครโฮจิมินห์ แล้วจึงทำการสำรวจกรณี (exploratory case study) ผ่านการลงพื้นที่ในย่านต่าง ๆ ของนครโฮจิมินห์ ที่มีคนขอทานอยู่อาศัยและใช้พื้นที่ในการหาเลี้ยงตนเองเพื่อทำความเข้าใจถึงประเด็นปัญหาของงานวิจัย (Yin, 2013) สังกตวิธีวิธีการดำรงชีวิตและการทำงานในแต่ละวัน ร่วมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไร้โครงสร้าง (unstructured in-depth interviews) ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคนขอทานในนครโฮจิมินห์ จำนวน 10 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างผู้แทนกรมประชาสงเคราะห์แห่งนครโฮจิมินห์ จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ใช้ภาษาเวียดนามและภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาและการอภิปราย

ในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนามมีกลุ่มคนขอทานกระจายตัวอยู่โดยทั่วไปตามพื้นที่สาธารณะ โดยเฉพาะย่านการค้า และแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จะพบเห็นคนขอทานนั่งขอทานตามบาทวิถีขอทานเหล่านี้มีอายุตั้งแต่ช่วงวัยเด็กไปจนกระทั่งถึงวัยชรา โดยมีทั้งที่เป็นคนสัญชาติเวียดนามและที่เป็นคนต่างชาติลี้ภัยหลบหนีเข้าเมืองมาเพื่อทำงานจากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติเวียดนามระบุตัวเลขของคนขอทานและคนเร่ร่อนในนครโฮจิมินห์ที่ได้ทำการขึ้นทะเบียนไว้กับกองสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของเทศบาลนครโฮจิมินห์ว่ามีจำนวนกว่า 10,430 คน (General Statistics Office of Vietnam, 2017) อย่างไรก็ตามจำนวนของคนขอทานในนครโฮจิมินห์นั้นไม่อาจที่จะระบุตัวเลขสุทธิอย่างเป็นทางการได้ เนื่องจากมีคนขอทานอีกจำนวนมากที่แอบแฝงหาเลี้ยงตัวเองด้วยการทำงานดังกล่าว ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตและการทำงานหาเลี้ยงชีพของคนขอทานในนครโฮจิมินห์ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาขอทานตามนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงานรัฐบาลเวียดนามมีประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยชักนำในการเป็นขอทาน

การเลือกเส้นทางชีวิตในการเป็นขอทานของผู้ให้ข้อมูลในการศึกษานี้พบว่า เกิดจากปัจจัยสำคัญ 5 ประการที่ผลักดันให้เขาและเธอต้องหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวด้วยการเป็นขอทาน กล่าวคือ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะของงานและรายได้ การถูกชักชวนจากบุคคลอื่น และปัจจัยด้านโรคและความพิการ

1.1 ระดับการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าขอทานทุกรายไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ เนื่องจากฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวที่ยากจน ครอบครัวมีลูกมากจึงจำเป็นต้องเสียสละให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้เรียน บางรายถูกชักนำหรือถูกบังคับให้มาเป็นขอทานตั้งแต่วัยเด็ก จึงขาดความรู้ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ เมื่อไม่มีศักยภาพที่จะทำงานที่ต้องอาศัยทักษะความรู้ จึงเลือกการขอทานเป็นหนทางในการหารายได้มาเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว

मित (นามสมมติ) เด็กหนุ่มชาวเวียดนามวัย 20 ปีจากหมู่บ้านชนบททางตอนเหนือของนครโฮจิมินห์ ขอทานอยู่บริเวณถนน Nam Ky Khoi Nghia กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ต้องเลือกมาเป็นขอทานว่า

“ผมไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่มีความรู้ ไปทำงานที่ไหนก็ลำบาก เขาไม่ค่อยจะรับ เพื่อนเลยชวนมาขอทาน ขอมาหลายปีแล้ว เงินที่ให้แม่ให้น้องก็เงินที่ได้จากการขอทาน”

เช่นเดียวกับ มุย (นามสมมติ) หญิงสาวชาวเวียดนามวัย 22 ปี ขอทานอยู่บริเวณถนน Le Lai ใกล้กับ Ben Thanh Market ย่านการค้าสำคัญใจกลางนครโฮจิมินห์ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปเป็นจำนวนมาก กล่าวถึงสาเหตุอันเนื่องมาจากการขาดโอกาสทางการศึกษาจึงทำให้ต้องมาเป็นขอทาน แต่สำหรับมุยแล้วการตัดสินใจ “ทำงาน” เป็นขอทานนั้น ถือเป็นการตัดสินใจที่ “ดี” ไม่น้อย เพราะอาชีพขอทานของเธอสร้างผลตอบแทนที่ดีมากเมื่อเทียบกับระดับความรู้และทักษะที่เธอมี ดังที่เธอเล่าว่า

“มันเป็นงานดีสำหรับคนไม่ได้เรียนหนังสืออย่างฉัน งานสบายแล้วรายได้ยังดีกว่าไปเป็นลูกจ้างเขาอีก”

1.2 ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกที่จะเป็นขอทาน ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกรายมีพื้นฐานมาจากครอบครัวที่ยากจน ขัดสนในด้านปัจจัยดำรงชีวิต จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา ส่งผลให้ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ และการแสวงหารายได้ที่จำเป็นต้องใช้ทักษะความรู้

เฮง (นามสมมติ) เด็กหนุ่มวัยแรกรุ่นอายุ 14 ปี สัญชาติกัมพูชา ขอทานอยู่บริเวณถนน Nguyen Binh Khiem ผู้ผ่านประสบการณ์เป็นขอทานมาตั้งแต่ยังจำความไม่ได้ ถูกพาตัวลักลอบข้ามแดนจากประเทศบ้านเกิดมายังนครโฮจิมินห์เพื่อเป็นขอทาน เฮงหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวด้วยการขอทานตามสถานที่ต่าง ๆ ในนครโฮจิมินห์ แม้ทุกวันนี้เขาจะจดจำใบหน้าของมารดาผู้ให้กำเนิดเขาไม่ได้ แต่เขาก็มุ่งมั่นที่จะขอทานเพื่อหาเงินส่งไปเลี้ยงดูจนเจือครอบครัวที่อยู่ในประเทศกัมพูชา ความลำบากยากไร้ของครอบครัวถูกสะท้อนผ่านคำให้สัมภาษณ์ของเฮงที่ว่า

“บ้านผมยากจนมาก ผมกับพี่ชายถูกพามาอยู่ที่นี่ตั้งแต่ผม 3 ขวบ ตั้งแต่วัยจำอะไรไม่ได้เลยแม้แต่หน้าของแม่ แต่ต้องมาเพราะพวกเขาไม่มีที่ทำกิน ไม่มีอาหาร พวกเขาต้องการข้าว”

ไม่ต่างกับฮุน (นามสมมติ) เด็กหนุ่มอายุ 16 ปี ขอด่านอยู่บริเวณถนน Nguyen Binh Khiem และมาศ (นามสมมติ) หญิงสาววัย 23 ปี ที่ขอด่านอยู่บริเวณย่าน Ben Nghe ทั้งสองเป็นชาวกัมพูชาที่ลักลอบเดินทางเข้ามายังนครโฮจิมินห์เพื่อแสวงหาโอกาสในการมีรายได้ส่งกลับไปเลี้ยงดูครอบครัว ฮุน (นามสมมติ) เล่าถึงความจำเป็นที่ต้องมาเป็นขอด่านว่า

“ผมเดินทางข้ามแดนมาที่นี่ก็เพราะต้องการมาหาเงินส่งกลับไปเลี้ยงดูครอบครัวของผม ครอบครัวผมที่อยู่นั้นยากจนมาก บางวันพวกเขาไม่มีอะไรจะกินด้วยซ้ำไป”

ส่วนมาศ (นามสมมติ) เล่าว่าเธอมาขอด่านที่นครโฮจิมินห์พร้อมกับครอบครัว เพราะที่แห่งนั้นดูเหมือนจะมีโอกาสสำหรับชีวิตมากกว่าที่อยู่ในประเทศบ้านเกิดของตน ดังเรื่องราวของเธอที่ว่า

“บ้านของฉันยากจน แม่พาฉันกับพี่น้องมาที่นี่เพราะคนเวียดนามมักจะชอบให้เงินกับเด็ก ยิ่งถ้าเป็นเด็กผู้หญิงเขายิ่งจะสงสารและให้เงินช่วยเหลือ”

1.3 ลักษณะของงานและรายได้ ลักษณะของงานและรายได้เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ชักนำให้คนชั้นล่างที่ยากจนและขาดโอกาสทางการศึกษาเข้ามาทำอาชีพขอด่าน ด้วยลักษณะการทำงานที่ง่าย ไม่จำเป็นต้องอาศัยทักษะความรู้ใด ๆ เพียงแค่แสดงความน่าทึ่งชวนให้แก้มผู้พบเห็นเพื่อเรียกร้องความสงสาร หรือในบางรายพบว่ามีการสร้างทำตนเองเป็นผู้พิการเพื่อให้ดูน่าสงสารมากยิ่งขึ้น เมื่อมีสภาพที่น่าทึ่งชวนเห็นใจก็จะสามารถมีรายได้ที่ดีกว่าการไปทำงานรับจ้างหรือใช้แรงงาน

1.4 การถูกชักชวนจากบุคคลอื่น กลุ่มคนขอด่านที่ถูกสัมภาษณ์จำนวนหนึ่งได้ให้ข้อมูลถึงการเข้ามาสู่ การเป็นขอด่านตรงกันว่า เกิดจากการชักชวนของบุคคลอื่น เช่น บุคคลในครอบครัวญาติ เพื่อนฝูง หรือนายหน้าเป็นผู้นำพาให้เข้ามาหาเงินด้วยการขอด่านภายในนครโฮจิมินห์ โดยให้เหตุผลเป็นผลประโยชน์จากตัวเงินที่ได้จากการขอด่านเพื่อความ อยู่รอดของครอบครัวเป็นสำคัญ

1.5 โรคและความพิการ จากการสัมภาษณ์กลุ่มคนขอด่านและการสังเกตการณ์คนขอด่านรายอื่น ๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง (แต่ไม่ยินยอมให้สัมภาษณ์) พบว่า ขอด่านบางรายมีความพิการทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา บางรายมีความเจ็บป่วยจากโรคติดต่อ ในขณะที่บางรายมีความปกติทางด้านร่างกายดีทุกประการ แต่เลือกที่จะใช้วิธีการปลอมตัวเอง ให้เป็นคนพิการเพื่อเรียกร้องความสงสารเห็นใจจากผู้คนที่ผ่านไปมา ด้วยหวังว่าคนที่ได้พบเห็นจะให้ความเมตตาช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น เป็นไปตามค่านิยมของโลกตะวันออกที่ให้ความสำคัญกับความเมตตาช่วยเหลือกันเพื่อบรรเทาทุกข์ การรู้จักเอื้อเฟื้อและแบ่งปัน ขอด่านจึงเป็นเรื่องของการตอบแทนกันในสังคมจากความเชื่อบาปบุญคุณโทษ ซึ่งคนให้ทานจะได้บุญตอบแทน (นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2546: 127) การช่วยเหลือผู้คนยากไร้ที่เป็นผู้พิการ นำเวทนาและมีอาจช่วยเหลือตัวเองได้โดยปกติจึงเสมือนการสร้างบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ของผู้ให้ทาน

จากปัจจัยชักนำในการเป็นขอทานข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเข้าสู่อาชีพขอทานเกิดจากเหตุผลสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยภายในจากคนขอทานเองคือ ความไม่รู้หนังสือ การขาดทักษะในการประกอบอาชีพ ความอึดอัดขัดสน ความพิการ และความจำเป็นที่ต้องหาเงินมาเลี้ยงดูจนเจือครอบครัว ส่วนปัจจัยแวดล้อมภายนอกคือ ความง่ายในการได้เงิน รายได้ต่อวัน ที่มากเมื่อเทียบกับระดับความรู้ความสามารถที่จะทำงานได้ และการมีรายได้ที่ดีกว่าไปใช้แรงงานหนัก การเป็นขอทาน จึงมีเพียงแต่เป็นปัญหาในระดับปัจเจกบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวต่อสภาพการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงสู่ยุคสมัยแห่งการพัฒนาเท่านั้น แต่ยังเป็นผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความไม่มั่นคง และปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม คนยากไร้เหล่านี้จึงต้องเลือกที่จะทำงานตามศักยภาพที่ตนเองพึงกระทำได้ นั่นคือการขอรับความช่วยเหลือเกื้อกูลจากสังคม

2. วิธีการดำรงชีวิตและการทำงานหาเลี้ยงชีพของคนขอทาน

คนขอทานในนครโฮจิมินห์จะพบมากตามพื้นที่สาธารณะ ย่านการค้า หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีผู้คนผ่านไปมาเป็นจำนวนมาก กลุ่มเป้าหมายสำคัญของคนขอทานคือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังนครโฮจิมินห์ ดังเรื่องราวของ มิต (นามสมมติ) ที่เล่าถึงวิถีชีวิตและวิธีการทำงานในแต่ละวันของเขาว่า

“ผมจะออกขอทานในย่านนี้ (ถนน Nam Ky Khoi Nghia ในเขต 1, ผู้วิจัย) ถ้าจะให้ได้เงินมาก ๆ ผมต้องทำว่าผมขาขาดเดินไม่ได้ หรือมือหักงอ หรือไม่ก็ทำปากเปื่อย เป็นใบ้ พูดไม่ชัด คนถึงจะสงสารให้เงินมา มันก็แล้วแต่โอกาสว่าตอนนั้นจะทำอะไรได้ แต่ต้องระวังไม่ให้มีคนถ่ายรูป ถ้ามีคนถ่ายรูปก็ต้องรีบวิ่งหนี เพราะถ้าถูกถ่ายไปได้เราอาจจะถูกทางการมาจับไป”

รายได้ที่มิตได้รับจากการขอทานในแต่ละวันที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์จากขอทานรายนี้พบว่า มีรายได้สูงกว่าค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำที่กำหนดโดยสภาค่าจ้างแห่งชาติเวียดนาม ดังที่มิตให้สัมภาษณ์ว่า

“วันหนึ่ง ๆ ผมจะได้ประมาณ 200,000-250,000 ด่ง (หรือประมาณ 8.8-11 ดอลลาร์สหรัฐต่อวัน, ผู้วิจัย) จริง ๆ มันก็เป็นรายได้ที่ดีนะ แต่มันก็ยังไม่พอยู่ดี”

ขอทานข้างต้นใช้วิธีการแสร้งว่าตนเองเป็นผู้พิการเพื่อเรียกร้องความสงสารจากผู้คนที่ผ่านมาพบเห็นในขณะที่มีขอทานอีกจำนวนหนึ่งที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์พูดคุยเป็นผู้พิการทางร่างกาย สติปัญญา หรือมีความเจ็บป่วยด้วยอาการต่าง ๆ ซึ่งสาเหตุดังกล่าวก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คนเหล่านี้เลือกเดินเข้าสู่การหาเลี้ยงตนเองด้วยการเป็นขอทาน ดังเรื่องราวของ คัง (นามสมมติ) เด็กชายร่างเล็กชาวเวียดนาม อายุ 12 ปี ขอทานอยู่บริเวณถนน Dong Khoi ผู้พิการขาขวาจากอุบัติเหตุไฟฟ้าน้ำท่วม แต่ด้วยความยากจนของครอบครัวที่ไม่มีเงินรักษาพยาบาลทำให้เขาต้องสูญเสียขาไปในที่สุด นอกจากนี้ที่เขาน้ำและลำตัวยังเต็มไปด้วยรอยแผลเป็นมากมาย คังหาเลี้ยงตนเองด้วยการเป็นขอทาน อยู่ตามแหล่งท่องเที่ยวในนครโฮจิมินห์ แต่หนทางในการหาเลี้ยงชีพของคังนั้นไม่ราบรื่นนัก เนื่องจากต้องคอยหลบกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่คอยหาผลประโยชน์ด้วยการรีดไถเงินเป็นค่าเข้าพื้นที่ดังเรื่องราวที่เขาแบ่งปันให้ฟังว่า

“พื้นที่ตรงนี้จะจะมีมาเพียงที่เป็นคนเวียดนามและเป็นคนต่างชาติวางอิทธิพลเป็นเจ้าของพื้นที่ คอยรีดไถเงินจากคนขอทานที่มาขอทานบริเวณนี้ ถ้าไม่ยอมจ่ายค่าคุ้มครองให้เขาก็จะสั่งให้ลูกน้องมารุมทำร้าย และขับไล่ให้ออกไปจากพื้นที่ตรงนี้ และยังถูกหมายหัวเอาไว้อีกด้วย แต่ถ้ายอมจ่ายให้เขาไปเขาก็จะให้ขอทานในพื้นที่นี้ได้ แต่ก็ต้องคอยถูกรีดไถอยู่แบบนี้ไปตลอด แม้มันจะไม่ดีนักแต่ผมก็ต้องยอมเพื่ออย่างน้อยมีเงินพอซื้อข้าวกินประทังชีวิตในแต่ละวัน”

ขณะที่ ดัง (นามสมมติ) ซึ่งขอทานอยู่บริเวณ ถนน Dong Khoi ถัดไปจากที่คั่งนั่งขอทานอยู่ไม่ไกลนักก็ได้สะท้อนภาพความเจ็บปวดในอดีตที่เขาเคยได้รับให้ฟัง ดังเป็นเด็กชายอายุ 11 ปี แม้ชีวิตเพิ่งจะเริ่มย่างก้าวเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่นแต่เขากลับผ่านประสบการณ์อันเลวร้ายของชีวิตมาอย่างหนักหนา ในวัยเด็กตั้งเคยถูกกระทำชำเราทางทารุณจากบุคคลในครอบครัว ส่งผลให้นับแต่นั้นมาตั้งมีสภาพจิตใจที่ไม่ปกติ หวาดระแวงคนรอบข้างอยู่ตลอดเวลาจนต้องหนีออกจากบ้านมาใช้ชีวิตเร่ร่อนตามท้องถนนหาเลี้ยงชีพด้วยการเป็นเด็กขอทาน และเพื่อระงับความหวาดกลัวและลบเลือนบาดแผลที่บอบช้ำภายในจิตใจ ดังได้หันไปพึ่งยาเสพติดโดยเฉพาะสารระเหยจนกลายเป็นผู้ติดสารเสพติดไปในที่สุด ดังเล่าให้ฟังว่า

“แต่ก่อนผมเคยติดยาบ้า แต่เมื่อตำรวจกวาดล้างอย่างหนักทำให้หายได้ยากขึ้น เลยหันมาดมกาวแทน ผมรู้ว่ามันไม่ดี แต่บางทีมันก็เป็นสิ่งเดียวที่ทำให้ผมมีความสุขกับชีวิตของผม ทำให้ผมลืมเรื่องราว ๆ ในอดีตได้ เงินที่ขอทานมาได้ก็นำไปซื้อกาวมาเสพอยู่บ้าง”

การเลือกเส้นทางชีวิตสู่การเป็นขอทานนอกจากความจำเป็นแล้ว ยังมีขอทานอีกจำนวนหนึ่ง ที่เลือกการขอทาน เป็นหนทางในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ดังเรื่องราวของ มู่ย (นามสมมติ) ที่ยึดถือการขอทานเป็นอาชีพในการหาเลี้ยงตนเองมายาวนานกว่า 10 ปี ดังเรื่องราวที่เธอให้สัมภาษณ์ว่า

“ฉันเข้าบ้านอยู่แถว Binh Thanh มานั่งขอทานตรงนี้ (ถนน Le Lai : ผู้วิจัย) ตั้งแต่เช้ากลับบ้านอีกทีก็ช่วงค่ำ รายได้ดี แต่ละวันก็ได้ประมาณ 500,000-800,000 ด่ง” (หรือประมาณ 22-35 ดอลลาร์สหรัฐ: ผู้วิจัย)

เช่นเดียวกับ เจ้ม (นามสมมติ) หญิงสาวชาวเวียดนามวัย 79 ปี ขอทานอยู่บริเวณถนน Hai Ba Trung เธอยึดถือการขอทานเป็นอาชีพเลี้ยงปากเลี้ยงท้องของเธอและครอบครัวมาเกือบตลอดทั้งชีวิต เจ้มบอกเล่าเรื่องราวของเธอให้ฟังว่า

“ฉันขอทานอยู่ที่นี่มานานแล้ว ตั้งแต่เมืองนี้ยังไม่เจริญเหมือนอย่างทุกวันนี้ ขอทานได้เงินมาก็เอาไปใช้จ่ายในครอบครัว ซื้อข้าวซื้ออาหารไว้ให้ลูก ๆ กิน แต่ก่อนต้องคอยระวังทหาร เพราะถ้าถูกจับตัวได้เขาจะเอาไปเข้ากรรม ทุกวันนี้ต้องคอยระวังเจ้าหน้าที่กับพวกเจ้าถิ่นที่จะมาไถเงิน แต่ตีหนอยที่ฉันเป็นผู้หญิงและแก่แล้ว คนพวกนั้นเลยไม่ค่อยมายุ่งเท่าไร”

นอกจากjemแล้วผู้วิจัยยังพบขอทานที่เป็นคนสูงวัยอีกรายหนึ่ง เขาเป็นคนขอทานเร่ร่อนอาศัยพื้นที่ใต้สะพานเป็นที่หลับนอน ดำรงชีวิตด้วยการเป็นขอทานมาเป็นเวลายาวนาน นา (นามสมมติ) ชายชาวเวียดนามอายุ 50 ปี ใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังใต้สะพานกล่าวถึงเรื่องราวของเขาว่า

“ผมอยู่ตัวคนเดียวใต้สะพานนี้ (สะพาน Nguyen Tri Phuong: ผู้วิจัย) อยู่ตรงนี้นานแล้วเพราะตรงนี้ตำรวจไม่มาไล่ กลางคืนก็ใช้ผ้าผูกกับราวสะพาน เอาหินมาตั้งทับไว้เป็นเพิงพักบังฝนบังลม ผมขอทานในเมืองนี้นานมากจนนับปีไม่ได้แล้ว บางครั้งนอกจากได้เงินแล้วยังได้รับอาหารจากคนที่ผ่านไปมาด้วย ก็พอที่จะประทังชีพไปได้ในแต่ละวัน เขาเห็นว่าเราแก่เขาเลยสงสารเรามากกว่าคนหนุ่มๆ สาวๆ”

นอกจากขอทานที่เป็นคนเวียดนามแล้ว ในนครโฮจิมินห์ยังมีกลุ่มคนขอทานต่างชาติที่อพยพเข้ามาเพื่อแสวงหารายได้จากการขอทาน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วคนขอทานต่างชาติเหล่านี้มักเดินทางอพยพมาจากประเทศกัมพูชา โดยมีทั้งที่อพยพเข้าเมืองมาอย่างถูกกฎหมายและลักลอบอพยพเข้ามา จากการสำรวจโดยศูนย์เฝ้าระวังทางสังคมของกระทรวงแรงงาน ผู้ทพพลภาพ และกิจการสังคม ประเทศเวียดนาม พบว่าในนครโฮจิมินห์มีประชากรที่เป็นขอทานอพยพจากกัมพูชามายังเวียดนามถึง 546 คน ในจำนวนนี้เป็นขอทานเด็กถึง 356 คน (Social Protection Centers. 2015) คนขอทานต่างชาติเหล่านี้นอกจากจะหารายได้จากการเป็นขอทานแล้ว ยังมีงานที่ทำควบคู่กันไปด้วยคือการขายล็อตเตอรี่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการหารายได้เพิ่มเติมและเพื่อใช้งานดังกล่าวแอบแฝงการทำอาชีพขอทานที่สุ่มเสี่ยงต่อการถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังเช่นที่ เฮง (นามสมมติ) เด็กชายสัญชาติกัมพูชาเล่าให้ฟังถึงวิถีชีวิตและการปรับตัวของตนเองในนครโฮจิมินห์ และเขายังได้เน้นย้ำถึงเป้าหมายของการมาเป็นขอทานว่า

“ผมอยู่ที่นี้มา 11 ปีแล้ว เข้าบ้านคนเวียดนามที่ขายล็อตเตอรี่ให้กับพวกเรา ผมอยู่กับพี่ชายที่เป็นขอทานเหมือนกัน เงินที่หาได้ผมจะใช้จ่ายสิ่งอื่นไม่ได้ เพราะต้องส่งให้แม่ที่ Svay Rieng (ประเทศกัมพูชา: ผู้วิจัย) ทุกเดือนๆ ละ 30 ดอลลาร์สหรัฐ เพื่อดูแลครอบครัวที่นั่น ถึงจะจำหนักไม่ได้แต่ผมก็อยากส่งให้พวกเขาตลอด อยากให้พวกเขาสบาย”

เฮงพูดภาษาเวียดนามได้ไม่คล่องนัก มีเพียงไม่กี่ประโยคที่เขาพูดได้ เช่น “โปรดให้เงินแก่ผมด้วย” และ “ช่วยซื้อล็อตเตอรี่ผมด้วย” ซึ่งประโยคหลังนี้เฮงบอกว่าต้องเลือกทำเป็นงานเสริม เพราะการขายล็อตเตอรี่เป็นวิธีการปิดบังการเป็นขอทานเพื่อเลี่ยงการถูกจับกุมและส่งตัวกลับประเทศจากเจ้าหน้าที่รัฐ เฮงเล่าว่า

“หลัง ๆ มานี้ตำรวจไล่จับ พวกเรามากขึ้น ต้องคอยระวัง ถ้าถูกจับได้พวกเราจะถูกส่งกลับประเทศ ทางเดียวที่จะรอดคือต้องเปลี่ยนจากขอทาน มาขายล็อตเตอรี่แทน ขายได้วันละประมาณ 10-20 ใบ ได้กำไรใบละ 2,000 ด่ง” (หรือประมาณ 0.088 ดอลลาร์สหรัฐ: ผู้วิจัย) ทุกวันนี้ที่เจ้าหน้าที่กวาดล้างบ่อยทำให้ใช้ชีวิตลำบากมากขึ้นแต่ก็ดีกว่าถูกจับส่งตัวกลับบ้าน เพราะคงต้องกลับไปอดตาย”

ไม่ต่างกับ ฮุน (นามสมมติ) เด็กหนุ่มชาวกัมพูชาอีกคนที่เดินทางข้ามแดนมายังนครโฮจิมินห์ เพื่อเป็นขอทานหาเงิน เลี้ยงดูตัวเองและครอบครัว ฮุนเป็นขอทานใช้ชีวิตเร่ร่อนไปตามที่ต่าง ๆ ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง นอกจากจะขอทานเป็นงานหลักแล้วเขายังขายล็อตเตอรี่เพื่อหารายได้เสริมและยังถือเป็นงานที่ทำบังหน้าการขอทานของเขาตามที่ฮุนให้สัมภาษณ์ว่า

“ผมไม่มีที่ประจำ ที่อยู่ที่นอนในเวลากลางคืนก็เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ต้องคอยระวังตำรวจมาจับ ต้องคอยระวังเจ้าถิ่นที่เขาหากินอยู่ที่นี่ ผมไม่มีทางเลือกนอกจากขอทานกับขายล็อตเตอรี่เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ช่วงที่จะได้รายได้ดีมากเลยคือช่วงวันเต๋ต (วันขึ้นปีใหม่ของคนเวียดนาม. ผู้วิจัย)”

สิ่งสำคัญในการทำงานเป็นขอทานที่ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์คนขอทานกลุ่มดังกล่าวคือ ผู้ขอจะต้องทำตัวเองให้ดูน่าสงสารมากที่สุดเพื่อที่จะได้รับความเมตตาจากผู้ให้มากที่สุด ขอทานคนใดมีสภาพที่น่าทุกขเวทนามาก ก็ยิ่งจะได้รับโอกาสในการช่วยเหลือจากผู้คนที่ผ่านไปมาพบเห็นมากเท่านั้น ซึ่งเท่ากับรายได้ตอบแทนที่ขอทานเหล่านั้นจะได้รับมากขึ้น นอกจากนี้ขอทานบางรายจะใช้วิธีการหลอกลวงตบตาผู้คนที่พบเห็นด้วยการสร้างทำตัวเองให้เป็นคนพิการแล้ว ขอทานบางส่วนได้ใช้ประโยชน์จากเด็กในการเรียกร้องความสงสารเห็นใจจากผู้คน ดังเรื่องราวของ มาศ (นามสมมติ) หญิงสาวชาวกัมพูชาที่ในอดีตแม่ของเธอมักจะพาเธอออกไปขอทานด้วยเสมอ ทุกวันนี้ที่มาศมีลูกเป็นของตัวเอง เธอจึงไม่ลืมที่จะพาลูกชายของเธอออกไปทำงานกับเธอด้วยเสมอ ดังที่เธอได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“ฉันพาลูก 2 คนออกไปขอทานตั้งแต่เข้ามีดจนถึงหัวค่ำ นั่งตามทางเดินเหมือนที่แม่เคยพาฉันไปตอนเด็ก ๆ ถ้ามีเด็กด้วยจะได้เงินมากขึ้น เพราะเด็กช่วยเรียกร้องความสงสารจากคนที่เดินผ่านไปผ่านมา โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว ฉันจะอุ้มลูกชายของฉันไปขอทานด้วยทุกวัน พาไปตั้งแต่เขา 3 เดือน จนตอนนี้ 5 ขวบแล้ว เอาเขาไปด้วยทำให้ฉันได้เงินมากขึ้น”

มาศเป็นหญิงขอทานที่ใช้ชีวิตเร่ร่อนอยู่กับลูกชายตามพื้นที่สาธารณะในนครโฮจิมินห์ การมีลูกของเธอเป็น “อุบัติเหตุ” ที่เธอไม่ได้ตั้งใจ ทำให้ทุกวันนี้เธอจึงไม่รู้ว่าพ่อของลูกเธอเป็นใคร ทุกวันนี้แม้จะมีรายได้จากการขอทานมากขึ้น แต่ชีวิตของเธอก็กลับไม่ราบรื่นนัก เพราะนโยบายในการจัดระเบียบพื้นที่สาธารณะในนครโฮจิมินห์ทำให้เจ้าหน้าที่ออกจับกุมกวาดล้างคนเร่ร่อนเพื่อส่งไปยังศูนย์เฝ้าระวังทางสังคมมากขึ้น อีกทั้งเธอยังต้องคอยระวังผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ที่มักจะใช้กำลังรีดไถเงินจนหมดตัวอีกด้วยเธอเล่าอีกว่า

“เป็นขอทานดีกว่าทำงานอย่างอื่นเยอะเพราะเราไม่มีความรู้ แต่ต้องคอยระวังตำรวจกับเจ้าถิ่นนะ ตำรวจจะมาจับเราแล้วส่งเรากลับบ้าน ส่วนเจ้าถิ่นจะมาไถเงินเรา เอาเงินไปจนหมด ไม่เหลือเลย”

แม้จะพูดด้วยความสนุก แต่แววตาของมาศกลับแฝงไปด้วยความเศร้าและความทุกข์ที่เธอต้องเผชิญ ต่างกับ เจีย (นามสมมติ) หญิงสาววัย 20 ปี ชาวกัมพูชาที่นั้งขอทานอยู่ที่ถนน Nguyen

Hue ขอทานรายนี้ต่างกับขอทานรายอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยได้พบเจอเพราะการขอทานของเธอดูเหมือนเป็นความสุขในชีวิตมากกว่าเป็นความจำเป็นที่ต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงตนเอง เธอเดินทางอพยพข้ามแดนมาอยู่ถิ่นโคราชมีหนี้กับครอบครัวตั้งแต่อายุ 8 ปี พ่อแม่ของเธอทำงานรับจ้างใช้แรงงาน ส่วนเธอในอดีตเคยทำงานเป็นคนรับใช้ จนกระทั่งถูกชักชวนจากเพื่อนให้ลองมาเป็นขอทานตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของเมือง เธอจึงออกจากงานที่ “ถูกเขาคดขี่ข่มเหง” มาใช้ชีวิตที่ “มีความสุขในทุก ๆ วัน” ดังเรื่องราวที่เธียเล่าว่า

“ออกมาขอทานมันได้มากกว่าเงินนะ ฉันจะไปขอทานตามที่ท่องเที่ยวที่มีคนเยอะ ๆ ฉันชอบที่ได้เจอคนได้พูดคุยกับคน มันมีความสุขมาก ๆ เลย”

จากข้อมูลเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตและการทำงานหาเลี้ยงชีพของคนขอทานข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าคนขอทานในนครโฮจิมินห์มีทั้งที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง มีพื้นที่ขอทานที่แน่นอนถึงขนาดที่สามารถสร้างอิทธิพลของตนเองในฐานะที่เป็น “เจ้าถิ่น” และกลุ่มคนขอทานอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นกลุ่มคนเร่ร่อนไม่มีหลักแหล่งที่แน่นอน อาศัยหลบนอนตามท้องถนน สะพาน หรือพื้นที่สาธารณะของเมือง ปัญหาสำคัญที่คนขอทานกลุ่มนี้ต้องเผชิญอยู่เสมอนอกจากต้องหาเงินให้มากที่สุดเพื่อมาเลี้ยงดูจนเจ็ดตนเองและครอบครัวแล้ว จึงเป็นเรื่องการที่ต้องคอยระมัดระวังเจ้าหน้าที่ของรัฐมาจับกุมตัวไป ซึ่งหากว่าขอทานรายนั้นเป็นคนเวียดนามโดยกำเนิดเขาเหล่านั้นก็จะถูกส่งตัวไปยังหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของภาครัฐเพื่อฝึกทักษะ ความรู้ ความสามารถให้เพียงพอที่จะไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต แต่หากขอทานที่ถูกจับเป็นคนต่างด้าวสัญชาติอื่น ขอทานต่างด้าวเหล่านั้นก็จะถูกส่งตัวกลับไปยังประเทศต้นทางของตน ยิ่งไปกว่านั้นสิ่งที่คนขอทานเร่ร่อนในนครโฮจิมินห์จะต้องระมัดระวังอีกประการหนึ่งคือ การรักษาตนเองให้รอดพ้นจากการถูกทำร้ายและการรักษาเงินที่ตรากรตราชขอทานมาได้ให้รอดพ้นจากการถูกรีดไถโดยกลุ่มเจ้าถิ่นผู้มีอิทธิพล จะเห็นได้ว่าลักษณะการทำงานของขอทานที่ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์พูดคุยนี้ เป็นรูปแบบของการหาเลี้ยงชีพหรือการทำงานในรูปแบบหนึ่ง เพื่อให้ได้เงินมากกว่าความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือดูแลจากภาครัฐหรือภาคประชาสังคม ทั้งนี้เพราะการจัดระเบียบและการให้ความช่วยเหลือแก่คนขอทานของหน่วยงานด้านประชาสัมพันธ์ของเวียดนามมีปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคขอทานได้อย่างยั่งยืน คนขอทานจำนวนมากที่เคยได้รับการช่วยเหลือด้านการพัฒนาฝีมือและทักษะการประกอบอาชีพเบื้องต้น เมื่อออกจากศูนย์เหล่านั้นมาแล้วก็กลับไปหาเงินด้วยการเป็นขอทานดังเช่นที่เคยทำมา ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์กลุ่มคนขอทานข้างต้นจึงแสดงให้เห็นถึงอีกแง่มุมหนึ่งของการเป็นขอทาน โดยปัจจัยที่ทำให้บุคคลเลือกที่จะทำงานหาเลี้ยงชีพตนเองด้วยการยอมทำในสิ่งที่ลดทอนคุณค่าและศักดิ์ศรีของตน

รวมถึงการแสดงออกลงดวงตบตาผู้อื่นด้วยท่าทางความพิการทางด้านร่างกายก็เนื่องมาจากปัจจัยด้านลักษณะของงานและรายได้ที่ต่ำกว่าการทำงานโดยที่ถูกกฎหมาย ซึ่งงานขอทานเป็นงานที่เข้าถึงง่ายมีขั้นตอนและกระบวนการในการทำงานที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เป็นงานที่ไม่ต้องอาศัยความรู้ ไม่ต้องมีพื้นที่ทำมาหากิน ไม่ต้องจ่ายภาษีให้รัฐ ได้เงินง่าย และบางรายอาจมีรายได้ที่ต่ำกว่าคนทำงานปกติทั่วไป และยังมีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาในการทำงานอีกด้วย

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาคนขอทานในนครโฮจิมินห์ตามนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชน

ปัญหาคนขอทานในนครโฮจิมินห์ เป็นปัญหาสำคัญที่หน่วยงานหลายภาคส่วนให้ความสนใจเข้าไปร่วมแก้ไขปัญหา ตลอดจนหาแนวทางและมาตรการฟื้นฟูศักยภาพคนขอทานให้มีทักษะความรู้ความสามารถในการดูแลตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อเป็นการลดปัญหาคนขอทานในนครโฮจิมินห์ที่อาจนำมาซึ่งปัญหาทางสังคมอื่นๆ โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการค้ามนุษย์ และปัญหายาเสพติด หน่วยงานภาครัฐของเวียดนามได้ดำเนินนโยบายในการจัดระเบียบ คนขอทาน และคนเร่ร่อนในเขตนครโฮจิมินห์ โดยเริ่มต้นจากย่านใจกลางเมืองเป็นพื้นที่แรกก่อนที่จะดำเนินการต่อไปให้ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ในนครโฮจิมินห์ ส่วนหน่วยงานด้านสังคมสงเคราะห์ก็ได้มีนโยบายในการให้ความช่วยเหลือต่อคนขอทานที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ให้มีที่พักพิงชั่วคราวโดยจัดให้พักอาศัยในกรมประชาสงเคราะห์ จัดให้มีการฝึกวิชาชีพและให้การศึกษา เป็นไปตามนโยบายของรัฐในการพัฒนา นครโฮจิมินห์ให้เป็นมหานครที่ทันสมัย มีความปลอดภัย และน่าอยู่อย่างยั่งยืน

นาย Vo Thanh Quang รองผู้อำนวยการศูนย์ดูแลของกรมประชาสงเคราะห์แห่งนครโฮจิมินห์ได้ให้ข้อมูลถึงนโยบายให้ความช่วยเหลือด้านที่พักพิงและการฝึกวิชาชีพแก่คนขอทานว่ามีเป้าหมายเพื่อให้คนขอทานทั้งหลายที่อาศัยอยู่ตามพื้นที่สาธารณะอย่างได้สะพาน ทางเดินเท้าข้างถนน สวนสาธารณะ สถานีขนส่งผู้โดยสาร หรือตามจัตุรัสต่าง ๆ ได้มีที่อยู่อาศัย โดยคนขอทานเหล่านั้นจะถูกส่งไปยังศูนย์ดูแลของกรมประชาสงเคราะห์เพื่อให้อยู่ในความดูแลของรัฐ ส่วนในกรณีที่หากขอทานรายใดมีอาการเจ็บป่วยทางด้านร่างกายหรือมีความผิดปกติทางสภาพจิตใจ ศูนย์ดูแลก็จะส่งบุคคลเหล่านั้นไปยังโรงพยาบาลหรือศูนย์บำบัดดูแลผู้มีอาการป่วยทางจิตเพื่อทำการดูแลรักษาต่อไป ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“ภายหลังจากที่ถูกส่งตัวมายังกรมประชาสงเคราะห์แล้ว คนขอทานเหล่านี้จะถูกจัดแบ่งประเภทและจัดทำข้อมูลส่วนบุคคล ตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมย้อนหลัง และให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสุขภาพกับคัดกรองโรคเบื้องต้น ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านี้จะถูกส่งไปยังศูนย์เฝ้าระวังทางสังคม เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือในแต่ละกรณี โดยที่ศูนย์แห่งนี้จะให้ความดูแลคนเร่ร่อนและคนขอทานสูงสุดไม่เกินสามเดือนต่อคน และจะให้ความช่วยเหลือคนละไม่เกินสองครั้ง ซึ่งขณะนี้ศูนย์ดูแลของกรมประชาสงเคราะห์แห่งนครโฮจิมินห์ ได้รับคนเร่ร่อนและคนขอทานมาอยู่ในความดูแลแล้วกว่า 2,000 คน ทั้งนี้รายจ่ายสำหรับการให้ความช่วยเหลือและดูแลคนเร่ร่อนและคนขอทานของกรมประชาสงเคราะห์อยู่ที่ 300,000 ดอลลาร์ต่อคนต่อวัน รัฐต้องแบกภาระในการดูแลเหล่านี้เป็นจำนวนมาก จึงต้องหาทางลดจำนวนคนเหล่านี้ลงให้ได้ในอนาคต”

นอกจากแนวทางในการให้ความช่วยเหลือให้ที่พักพิงและพัฒนาทักษะความรู้ทางวิชาชีพให้แก่คนเร่ร่อนและคนขอทานแล้ว หน่วยงานภาครัฐของเวียดนามยังมีนโยบายในการณรงค์ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเล็กให้ความช่วยเหลือโดยการให้เงินแก่คนขอทานตามท้องถนนและพื้นที่สาธารณะ เพื่อเป็นการลดจำนวนของประชากรขอทานและเพื่อการตัดวงจรการค้ามนุษย์เพื่อการขอทานลง ทั้งยังได้ขอความร่วมมือให้ประชาชนโทรแจ้งเจ้าหน้าที่หากพบขอทานตามท้องถนนหรือในพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ เพื่อให้ขอทานเหล่านั้นได้เข้าสู่กระบวนการให้ความช่วยเหลือของรัฐได้โดยเร็วที่สุด

ปัญหาคนขอทานเป็นปัญหาที่สำคัญของนครโฮจิมินห์ ตลอดจนเป็นความท้าทายของรัฐบาลเวียดนามในการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างให้ได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นนอกจากการให้ความช่วยเหลือต่อคนขอทานแล้ว ภาครัฐยังต้องดำเนินการเพื่อลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน รวมถึงการลดช่องว่างระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทที่มีความไม่เท่าเทียมในทุกระดับลง โดยการให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคท้องถิ่นและชนบท การสร้างงานสร้างอาชีพ รวมถึงการพัฒนากระบวนการสวัสดิการสำหรับประชาชนทุกพื้นที่อย่างเท่าเทียมกัน ไปพร้อมกับการพัฒนาเมืองศูนย์กลางให้มีความเจริญเป็นเมืองมหานคร สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาคนขอทานที่ยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก หน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดระเบียบคนขอทานเพื่อควบคุมและแก้ปัญหาคนขอทานโดยการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดตั้งศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหาการขอทาน การจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานคุ้มครองเพื่อดูแลและปราบปราม ตลอดจนการขยายผลดำเนินคดีกับขบวนการค้ามนุษย์

ประการต่อมา นอกจากการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดแล้ว หน่วยงานภาครัฐควรมีมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือ เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการให้การคุ้มครองช่วยเหลือ พื้นฟู และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนขอทานตามสาเหตุหรือปัจจัยที่ชักนำสู่การเป็นขอทาน เช่น การสร้างความมั่นคงทางอาชีพและรายได้ การฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนขอทาน การให้ความช่วยเหลือต่อผู้พิการทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสที่เป็นขอทาน และการคุ้มครองสวัสดิภาพของคนขอทานให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพสังคมที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็วโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ประการสุดท้าย เพื่อให้การแก้ไขปัญหาคนขอทานเกิดความยั่งยืน จึงสมควรที่จะหาแนวทางป้องกันในรูปแบบต่าง ๆ เป็นมาตรการในการจัดการปัญหาที่เหมาะสม อาทิ สร้างกระบวนการคุ้มครองทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาการขอทานและกลุ่มเสี่ยง ส่งเสริมการณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความช่วยเหลือคนขอทานอย่างถูกวิธี สร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ใช้กลไกความร่วมมือภายใต้การดำเนินแผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนยกระดับการแก้ไขปัญหาให้เป็นวาระแห่งภูมิภาคที่ต้องบรรลุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของพลเมืองอาเซียนให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองมหานครที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนจัดความยากจนโดยภาครัฐควรเร่งแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำจากการพัฒนาที่ไม่ได้สัดส่วนด้วยการพัฒนาและเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยในการดำรงชีวิต โอกาสในการได้รับการศึกษาอันจะเป็นรากฐานไปสู่การมีอาชีพการงานที่มั่นคงต่อไปในอนาคต

บทส่งท้าย

“ขอทาน” วิธีการหาเลี้ยงชีพที่ชีวิตต้องเปื้อนฝุ่น ทั้งฝุ่นละอองที่เกาะอยู่ตามเนื้อตัวร่างกายของคนขอทาน และฝุ่นผงภายในจิตใจที่เกิดจากการถูกเหยียดหยาม ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ เพียงเพราะความแตกต่างของความสามารถในการเข้าถึงปัจจัยการดำรงชีวิต การตัดสินใจเป็นขอทานของบุคคลในบทความนี้เกิดจากสาเหตุสำคัญคือ การขาดโอกาสทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จะนำไปสู่การประกอบอาชีพ เมื่อไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพที่ต้องอาศัยทักษะความชำนาญได้ ทางเลือกของบุคคลเหล่านี้จึงมีอยู่อย่างจำกัด ระหว่างการไปเป็นแรงงานรับจ้างราคาถูกกับการทำงานที่ผิดกฎหมาย งานขอทานจึงเป็นหนทางหนึ่ง

ที่อยู่ระหว่างกลางของทางเลือกที่คนเหล่านั้นมี เพราะไม่ได้เป็นงานที่ผิดกฎหมายอย่างร้ายแรง ขณะเดียวกันก็เป็นงานที่ไม่ต้องอาศัยความรู้ไม่ต้องลงทุนลงแรงมากมายแต่กลับได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า และเพียงพอในแต่ละวัน ขอทานบางคนตัดสินใจที่จะใช้นี้เป็นอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ในขณะที่อีกจำนวนไม่น้อยก็เดินเข้าสู่เส้นทางการเป็นขอทานด้วยการถูกชักชวนจากบุคคลอื่นเพียงเพราะหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีและสุขสบายขึ้น แต่สิ่งที่คนขอทานในนครโฮจิมินห์เหล่านี้ต้องเผชิญคืออิทธิพลของเจ้าถิ่นที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการรีดไถเงิน ขอทานบางรายโชคร้ายกว่านั้น เพราะยังต้องเจ็บปวดทุกข์ทรมานร่างกายจากการถูกทำร้ายเนื่องจากไปหากินที่บนพื้นที่ที่มีเจ้าของอยู่แล้ว ดังนั้นเพื่อให้การแก้ปัญหาคนขอทานเกิดความยั่งยืนจึงเป็นหน้าที่ที่จะต้องสร้างการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเป็นรูปธรรมในการจัดระเบียบคนขอทาน ไปพร้อมกับการคุ้มครอง ให้ความช่วยเหลือ พัฒนาศักยภาพของคนขอทานให้สามารถที่จะมีความมั่นคงทางอาชีพและรายได้ในอนาคต เพื่อเป็นการป้องกันการหวนกลับมาสู่อาชีพขอทานอีกครั้ง อย่างไรก็ตามปัญหาคนขอทานมิได้เป็นเพียงปัญหาที่รัฐบาลเวียดนามมีหน้าที่จะต้องแก้ไขเท่านั้น หากแต่ปัญหาดังกล่าวเป็นวาระสำคัญในระดับภูมิภาคที่หน่วยงานทุกภาคีเครือข่ายควรที่จะตระหนักและร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ให้ความช่วยเหลือ และพัฒนาศักยภาพของคนขอทานให้สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางความเจริญของเมืองที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2546). (ต่าง) คิดในคอก (ตน): ว่าด้วยวัฒนธรรมและวิถีคิด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2541). ปัญหาทัศนวิสัยของสังคมท่ามกลางวิกฤต: คนขายขบกับนายเชิงวิชาการสื่อ. วารสารนิเทศศาสตร์, ปีที่ 16 (ตุลาคม-ธันวาคม 2541).
- Human Rights Watch. (2006). Children of the Dust Abuse of Hanoi Street Children in Detention. **Human Rights Watch Volume 18**. New York: Human Rights Watch.
- General Statistics Office of Vietnam. (2017). **Statistical Yearbook of Vietnam 2016**. Hanoi: Statistical Publishing House.
- Joseph Parilla, Jesus Leal Trujillo, and Alan Berube. (2015). **Global Metro Monitor 2014**. Washington D.C.: The Metropolitan Policy Program, The Brookings Institution.
- Nguyen Ngoc Anh. (2008). **SIREN Human Trafficking Data Sheet**. Vietnam: Strategic Information Response Network, United Nations Inter-Agency Project on Human Trafficking.
- Yin, Robert K. (2013). **Case Study Research: Design and Methods**. London: Sage publications.

สัมภาษณ์

- การสัมภาษณ์ มิต (นามสมมติ) เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 2016
- การสัมภาษณ์ มู่ย (นามสมมติ) เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 2016
- การสัมภาษณ์ เฮง (นามสมมติ) เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม ค.ศ. 2016

การสัมภาษณ์ ฮุน (นามสมมติ) เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม ค.ศ. 2016
การสัมภาษณ์ มาศ (นามสมมติ) เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ. 2016
การสัมภาษณ์ นา (นามสมมติ) เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ. 2016
การสัมภาษณ์นาย Vo Thanh Quang เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 2016
การสัมภาษณ์ เจีย (นามสมมติ) เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 2016
การสัมภาษณ์ คัง (นามสมมติ) เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม ค.ศ. 2016
การสัมภาษณ์ ดั่ง (นามสมมติ) เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม ค.ศ. 2016
การสัมภาษณ์ เจิม (นามสมมติ) เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม ค.ศ. 2016